

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-2259-6172

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับประจำวันที่ 3-9 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2560 หน้า 85 มูลค่าข่าว 139,622.-

ส่วนวิเคราะห์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูรายละเอียดได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

ที่ ผ่านมา มีหลายคดีความซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุ หรือฆาตกรรม ที่ครอบครัวผู้สูญเสียอยาก ได้ร่างของคนที่ถูกฆาตกรรมคืนมา ไม่ว่าจะอยู่ใน สภาพใด

กรณีนี้ที่สังคมเพิ่งให้ความสนใจ คือกรณี 2 นักศึกษาไทยประสบอุบัติเหตุรถตกเหวที่สหรัฐฯ ซึ่ง ใช้เวลานานนับเดือนกว่าจะเริ่มดำเนินการกู้คืนร่าง (ซึ่งมีความเสี่ยง) ท่ามกลางการวิจารณ์ความล่าช้า ของทางการสหรัฐฯ และการอธิบายสาเหตุของความ ล่าช้าดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังมีกรณีการตามหาร่าง "พอ.อ้อย" ที่เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของความต้องการจะได้ร่างผู้ เสียชีวิตกลับมาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของ ครอบครัว แม้จะต้องลงแรงและลงทุนมหาศาลก็ตาม รายการ "เป็นเรื่อง!" ออกอากาศทางเฟซบุ๊ก ไลฟ์ เพจข่าวสดออนไลน์ ลงเขียนทำงออกมาจาก ประเด็นอาชญากรรมและดราม่าออนไลน์ ทว่า ชาว ผู้ชมไม่ทำความเข้าใจเรื่องราวเหล่านี้ผ่านมุมมองทาง วิชาการด้านศาสนา ว่าทำไม "ร่างกาย" ถึงมีความ สำคัญอย่างมาก

รวมทั้งไปพูดคุยถึงประสบการณ์ตรงของเจ้า หน้าทีกู้ภัย กับ "เรื่องจริง" ที่เคยเกิดขึ้น!

“ดร.พุดวิทย์ บุณนาค อาจารย์ประจำภาควิชาปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อธิบายว่า 30,000-40,000 ปีที่แล้ว มีชนเผ่าหนึ่งที่จุดหลุมฝังศพและนำร่างผู้เสียชีวิตทำเป็นทำถู (เหมือนทารกในครรภ์มารดา) พร้อม นำของใช้ใส่ลงไปหลุม

แสดงให้เห็นว่าตั้งแต่อดีต เขาไม่ได้มองว่าความ ตายเป็นเรื่องที่จะต้องปล่อยไปตามธรรมชาติ แต่ เป็นเรื่องที่เรายังจัดการอย่างมีแบบแผน ไม่ใช่จะ ทำอย่างไรก็ได้ ซึ่งการทำทำให้เหมือนทารกในครรภ์มารดา หมายถึงความตายไม่ได้จบลงแต่หมด ลมหายใจในโลกนี้

ทำไม 'ร่างกาย' คนจึงสำคัญ? จาก 'คดีอาชญากรรม' พาดหัว ถึงมุมมองทาง 'ศาสนา' และประสบการณ์ตรง 'หน่วยกู้ภัย'

ดร.พุดวิทย์ บุณนาค

นิตศักดิ์ สุวรรณบุรณ

แต่เป็นการเริ่มต้นใหม่สู่โลกหน้า "โลกหลังความ ตาย"

เกือบทุกศาสนาในโลกให้ความสำคัญกับการ ตายมากกว่าการเกิด พิธีกรรมที่มีสำหรับคนตาย ยืดยาว ใหญ่โต ทุกศาสนายให้ความสำคัญ มีการ จัดการที่มีธรรมเนียมแบบแผนแน่นอน

สิ่งเหล่านี้เป็นการยืนยันว่าความตายไม่ใช่แค่เรื่อง ของคนหมดลมหายใจ ความตายไม่ใช่เรื่องของผู้ตาย ความตายเป็นเรื่องของครอบครัว ความผูกพัน หรือเป็นเรื่องทางสังคมของประชาชาติผู้ตายด้วย (กรณีรถตกเหว)

นี่คือประจักษ์พยานต่างๆ ไป ที่บอกได้ว่าทำไม เรื่องการนำร่างผู้เสียชีวิตกลับมาทำพิธีกรรมถึง "สำคัญ"

ส่วนแนวคิดเรื่องจิตสำคัญกว่ากายนั้นเป็น แนวคิดสมัยใหม่ในประวัติศาสตร์ความคิดตะวันตก งานของนักปรัชญา "เรอเน เดการ์ต" ที่แยกจิต กับกาย แล้วบอกว่าธรรมชาติของมนุษย์ที่แท้จริง แล้วคือจิต ร่างกายเป็นเพียงเครื่องเหนี่ยวรั้ง ไม่ได้ มีความสำคัญอะไร

เพราะหากเราย้อนกลับไปดูอดีต มนุษย์ล้วน จัดการกับร่างกายมาตั้งแต่เกิดจนถึงเชิงตะกอน แทบทุกอย่างเป็นเรื่องของร่างกายทั้งนั้น พิธีกรรม หลายอย่าง เช่น พิธีเปลี่ยนเข้าสู่สภาวะผู้ใหญ่อีกทำกับ ร่างกาย รวมถึงพิธีของไทยสมัยโบราณ อาทิ โขนจุก หรือธรรมเนียมของศาสนาอิสลามทำสุหนัต เป็นต้น

นี่คือการยืนยันว่าคุณจะเป็นมนุษย์ได้ ก็ต่อ เมื่อมีการบวนการทำอะไรบางอย่างกับร่างกาย

จะเป็นแคจิตไม่ได้

คร. พุทธิวิทย์ชี้ว่า การมองมนุษย์ในสภาวะปัจจุบันผ่านแนวคิดเรื่องจิต, ลีลา หรืออยู่แค่อะไรที่เป็นนามธรรม อยู่แค่ความเป็นบุคคล ชื่อนั้นชื่อนี้ไม่ได้เกี่ยวอะไรกับร่างกายเลย นั่นเป็นแนวคิดสมัยใหม่ ที่ทั้งจะเห็นว่ามนุษย์ทำพิธีกรรมกับร่างกาย เพื่อยืนยันสภาวะแห่งความเป็นตัวตน มาตลอด 2-3 พันปี

เช่นนั้นก็มีการมองพุทธศาสนาว่าสอนให้เราเน้นแต่จิต ก็เป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลจากยุคสมัยใหม่ เพราะเวลาบวชพระ เขาก็บวชกาย ต้องแต่งกายแบบหนึ่ง ต้องโกนหัว ต้องทำอากัปกริยาแบบหนึ่ง เวลาจะนั่งสมาธิ เวลาจะฝึกวิปัสสนา ก็ต้องทำร่างกายให้เหมาะสม

ดังนั้น ความเชื่อที่ว่า “กาย” กับ “จิต” แยกจากกัน แล้ว “จิต” เป็นใหญ่ จึงได้รับอิทธิพลจากแนวคิดสมัยใหม่ที่ไปกล่อมเกลานแนวคิดทางศาสนา เพราะถ้าเราพิจารณาพัฒนาการทางศาสนาหลายพันปี หลายหมื่นปีที่ผ่านมา พิธีกรรมต่างๆ ก็เน้นไปยังร่างกายทั้งสิ้น

กลับมาสู่ประเด็นที่ว่าทำไมเราต้องให้ความสำคัญกับการนำเอาศพกลับมาทำพิธี นักวิชาการผู้นี้อธิบายว่าเพราะทุกอย่างมีธรรมเนียมกำกับอยู่ ถ้าเราไม่ทำตามธรรมเนียม ก็จะเกิดความไม่สบายใจในหมู่ญาติมิตร และกรณีที่ผู้ตายเป็นคนของประชาชาติ ยิ่งจะต้องทำอะไรให้เป็นการเป็นงานมากขึ้น

ยกตัวอย่าง ศพของวีรชนจะต้องถูกจัดการ ไม่เหมือนกับศพของคนธรรมดา ต้องมีธงชาติคลุมอยู่ ต้องให้เกียรติที่สูงขึ้น ไม่ใช่เรื่องที่จะทำอะไรก็ได้

ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าจะนานแค่ไหน ผู้เกี่ยวข้องจึงต้องการนำเอาศพผู้เสียชีวิตกลับบ้านมาทำพิธีกรรมให้ได้ ไม่เช่นนั้นจะส่งผลต่อคนที่ยังอยู่ ซึ่งคนโบราณมีความเชื่อว่าถ้าทำพิธีศพให้ผู้เสียชีวิตไม่ได้ จะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของญาติมิตร จะไม่ดี ไม่รุ่งเรือง เป็นต้น

จะว่าไปแล้ว การให้ความสำคัญกับร่างกายก็ไม่ได้จบลงแค่พิธีศพเพียงเท่านั้น แต่ในทางสังคมและวัฒนธรรม ยังมีการจัดการกับร่างกายในรูปแบบพิธีกรรมหลังความตายด้วย เช่น ทำบุญบังสุกุลครอบวันเสียชีวิต การเก็บอัฐิไว้ที่วัด และทำบุญให้คน

เสียชีวิตทุกปี

เรื่องเหล่านี้จึงซับซ้อน และมีปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ มากมาย อาทิ การจัดการทั้งหมดล้วนเป็นไปเพื่อยืนยันสถานภาพของผู้ยังมีชีวิตอยู่ ที่จะต้องถูกยืนยันด้วยการจัดพิธีกรรมให้สมสถานะ นี่คือปัจจัยทางด้านสังคมวิทยา ไม่ใช่แค่เรื่องจิตวิทยาเท่านั้น

วณะเดียวกัน จากประสบการณ์ของ “กิจศักดิ์ สุวรรณภรณ์” หรือ กุ๊กกัย 440 ซึ่งทำหน้าที่บรรเทาสาธารณภัยกับมูลนิธิป่อเต็กตึ๊ง มาเกือบ 18 ปี เก็บศพมาหลายพันกรณี

เขาเล่าถึงประสบการณ์ที่ญาติผู้ตายเข้ามาร้องขอให้ช่วยคืนร่างของผู้เสียชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพใด ซึ่งกรณีที่กุ๊กกัยไม่ได้ร่างที่เป็นตัวบุคคลครบ หรืออวัยวะต่างๆ ไม่ครบ ญาติผู้ตายจะมากดดัน หรือร้องขอเจ้าหน้าที่ให้ไปทุกที่ทุกจุด

กรณีจำพวกนี้ส่วนมากจะเป็นอุบัติเหตุ หรือการฆาตกรรมแยกชิ้นส่วนเพื่ออำพรางคดีซ่อนศพ โดยทางกุ๊กกัยต้องอธิบายกระบวนการทำงานให้ญาติเข้าใจ รวมถึงเรื่องการรอเวลา เช่น กรณีศพถูกนำไปทิ้งน้ำบางที่ชิ้นส่วนอวัยวะอาจจะลอยขึ้นมาในเวลาต่างกัน แต่ทั้งนี้ เราต้องให้กำลังใจญาติๆ ด้วย

ในบางกรณี ทีมงานของกิจศักดิ์ก็ต้องล่าเสียดศพด้วยความยากลำบาก เช่น แยกศพข้ามเขา 2-3 ลูก จึงต้องมีการเซฟเจ้าหน้าที่ให้ปลอดภัยที่สุด ภายใต้กรอบเวลาที่ต้องนำร่างมาให้ญาติเร็วที่สุดเช่นกัน ทั้งยังต้องคงความเป็นรูปเดิมและเสื้อผ้าชิ้นเดิมให้ได้มากที่สุด

หลายกรณี ความต้องการที่สูงมากของญาติๆ ก็มาพร้อมกับความเสี่ยงที่สูงมากของเจ้าหน้าที่ ญาติบางรายถึงกับนำเงินมาว่าจ้างเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม แต่ทางกุ๊กกัยก็ต้องอธิบายเหตุผลข้อติดขัดกลับไป

เช่น กรณีห้องฟ้าปิด ต้องรอให้ถึงเวลาเข้าก่อนหรือต้องรอให้เจ้าหน้าที่กุ๊กกัยหายเหนื่อยแล้วค่อยเริ่มต้นหากันใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ ญาติผู้เสียชีวิตก็จะเข้าใจในท้ายที่สุด

“เราก็เข้าใจความรู้สึกของเขาก่อนที่จะให้ครบตามประเพณี เราก็พยายามทำและจะหาให้ครบที่สุด บางที่ญาติเขาก็จะเศร้า เห็นสภาพศพเป็นชิ้น เราก็มีหน้าที่ที่คือบรรเทาความเศร้าโศกของเขา ให้กำลังใจ

ใจเขาให้ได้มากที่สุด

“แม้บางครั้งต้องเสี่ยงดำน้ำลงไป เจ้าหน้าที่ที่มีอัตราความเสี่ยงสูง เพราะว่าหลักการของกุ๊กกัยคนที่ลงไปช่วยเหลือต้องปลอดภัยก่อน แต่เราก็เห็นแก่ความสบายใจของครอบครัวผู้เสียชีวิต”

กิจศักดิ์เล่าต่อถึงบางกรณีที่ครอบครัวตามหาหาเท่าไรก็ไม่พบ บางครอบครัวมีความเชื่อเรื่องวิญญาณมาบอกจุดที่เสียชีวิต หรือมีร่างทรงมาบอกมีเศษหนึ่งประมาณ 7-8 ปีแล้ว ที่ครอบครัวพากันออกตามหาหลังผู้เป็นสามีหายตัวไปสองวัน เพราะปกติผู้ตายจะเป็นคนกลับบ้านตรงเวลา เป็นคนมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ญาติจึงไปแจ้งความกับพนักงานสอบสวนไว้ จนเวลาผ่านไปสองวันก็ไม่มีความคืบหน้า ญาติทนไม่ไหวจึงว่าจ้างร่างทรงมาช่วยเหลือ

“ร่างทรงก็ไปอยู่ที่สะพานแห่งหนึ่งที่จังหวัดปทุมธานี ซึ่งพวกผมได้ประจำจุดอยู่แถวนั้นพอดี ญาติเขาขอเรื่องให้ช่วยค้นหาให้หน่อย ผมก็ถามว่ารู้จุดจุมไหม เขาบอกไม่รู้ ผมก็บอกว่ามีความเสี่ยงนะ ในการดำน้ำที่ไม่รู้จุด เปรียบเสมือนการงมเข็มในมหาสมุทร แต่เพื่อความสบายใจก็ลองดู

“พอดำๆ ลงไปลึกพักหนึ่งก็ยังไม่เจอ เลยแนะนำให้เขาจุดธูปบอก (เพื่อความสบายใจ) จากนั้นหลังจุดธูปไปพักหนึ่ง ลงไปดำน้ำใหม่ ไปเจอ เจอร่องเท้าที่ติดอยู่กับศพ แล้วก็นำขึ้นมาได้

“โดยเศษนี้เจ้าหน้าที่ก็อาจจะงงๆ หน่อยๆ แต่ญาติเขาดีใจ ดีใจตรงที่เราเจอร่าง ได้ช่วยบรรเทาความเศร้าโศกลงไปได้ เราเจอมาหลายเคส บางคนนำตาไหลมากอดเข้าหลัง ทำภารกิจเสร็จแล้วก็มี นี่คือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงที่ผมเจอมา” ●